

розуміти принципи функціонування виробництва як системи, будову і дію технічних систем контролю і керування ними, а також сприяти формуванню практичних умінь і навичок. З іншого боку, вона повинна сприяти розвитку педагогічних якостей, які дадуть вчителю змогу успішно реалізовувати їх у шкільній практиці, розв'язуючи завдання трудового та професійного навчання учнів загальноосвітніх шкіл.

Глибоке та свідоме розуміння цілісної концепції розвитку креативної особистості є важливим засобом засвоєння майбутніми вчителями технологій у процесі вивчення фахових дисциплін не просто розрізаних конструкторських, технологічних та інших знань, а саме їх системи, що відображає цілісну структуру КТП.

Це дозволяє припустити, що КТП студентів – майбутніх учителів технологій є синтезуючою системою багатьох взаємопов'язаних елементів, які утворюють стабільну цілісність, що володіє інтегрованими властивостями і закономірностями.

На завершення доцільно підкреслити, що основою для формування конструкторсько-технологічної підготовки є відповідне змістове наповнення базової освітньої галузі «Технології», яке реалізується на основі таких, змістових ліній:

- політехнічна орієнтація;
- технологічні основи виробничої діяльності;
- трудова компетентність;
- графічна культура;
- інформаційна культура;
- технологія творчості.

Список використаних джерел:

1. Волкотруб И.Т. Основы художественного конструирования / И.Т. Волкотруб. – К. : Вища шк., 1982. – 148 с.
2. Кудрявцев Т.В. Психология технического мышления (Процесс и способы решения технических задач) / Т.В. Кудрявцев. – М. : Педагогика, 1975. – 304 с.
3. Матвійчук А.Я. Формування техніко-конструкторських знань і вмінь в учнів 7–9 класів : дис. ... канд. пед. Наук : 13.00.02 / А.Я. Матвійчук. – К., 1997. – 167 с.
4. Шумилин А.Т. Вопросы становления творчества / А.Т. Шумилин // Проблемы философии. – К. : Вища школа. – 1978. – Вып. 44. – С. 12–15.

Шеян М.О.

методист науково-дослідної лабораторії

здоров'язбережувальних технологій,

Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я УЧНІВ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Проблема здоров'я дітей сьогодні як ніколи актуальна. Адже здоров'я підростаючого покоління визначає не тільки стан суспільства, а й інтелектуальний, культурний та економічний потенціал держави в цілому. Тому серед важливих соціальних завдань, які стоять сьогодні перед сучасною школою є виховання особистості, яка не тільки володіє теоретичними знаннями, а й уміє застосувати їх на практиці.

У Концепції загальної середньої освіти формування здорового способу життя через освіту виокремлено як один із напрямків державної політики в галузі розвитку освіти.

Згідно з Національною доктриною розвитку освіти в Україні перед педагогами та батьками постає пріоритетне завдання – «навчання людини відповідальному ставленню до власного здоров'я і здоров'я оточуючих як до найвищих індивідуальних і суспільних цінностей. Це здійснюється через розвиток ефективної валеологічної освіти, повноцінне медичне обслуговування, оптимізацію режиму навчально-виховного процесу, створення екологічно сприятливого життєвого простору, залучення до фізичної культури і спорту всіх учасників навчально-виховного процесу» [3].

Визначення поняття культура здоров'я намагалися дати багато науковців. У своїй роботі ми використовуємо визначення В. П. Горащук, який вважає, що «культура здоров'я – це важливий складовий компонент загальної культури людини, обумовлений матеріальним і духовним середовищем життєдіяльності суспільства, що виражається в системі цінностей, знань, потреб, умінь і навичок з формування, збереження й зміцнення її здоров'я» [1]. Рівень культури здоров'я визначається знанням резервних можливостей організму і вмінням правильно використовувати їх. Таким чином, виховання культури здоров'я повинно починатися з першого року життя дитини в сім'ї і продовжуватися в дитячому садочку і школі.

Актуальність проблеми формування культури здоров'я особистості пояснюється рядом суперечностей і особливо між потребами суспільства у здорових громадянах і погіршенням їх здоров'я; між природним бажанням людини бути здоровою і її знаннями про здоров'я та вміння його зберігати і зміцнювати.

Аналіз наукових досліджень вказує на міждисциплінарний характер питання здорового способу життя, що знаходить відбиток у працях з різних галузей науки. Так, зокрема, у педагогічній науці проблема здорового способу життя досліджена у працях Л. Сущенко О. Жабокрицької, С. Кондратюка, В. Кузьменко, Є. Загуляєва, О. Вакулєнко, С. Кириленко, В. Оржеховської, С. Лапаєнко, Т. Бойченко. У контексті валеологічного виховання здоровий спосіб життя досліджували С. Горбунова, І. Давидовський, І. Брехман, Г. Апанасенко, М. Гончаренко, Г. Шаталова, Г. Голобородько, Д. Давиденко М. Гончаренко, Г. Зайцев, Л. Татарникова. У психології проблему здорового способу життя досліджували І. Бех, А. Щедрина, О. Леонтєв, І. Власюк, Н. Максимова, С. Белогуров. Питання формування навичок здорового способу життя охарактеризовано у працях медиків М. Амосова, В. Артамонова, Н. Грейда, І. Брехмана, А. Лаптева.

Проте проблема формування культури здоров'я учнів у навчально-виховному процесі початкової школи досі залишається не до кінця вивченою.

Як засвідчують результати досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців Б. Ананьєва, Л. Божович, Л. Виготського, Г. Костюка, С. Кондратюка молодший шкільний вік має великі резерви для формування здорового способу життя. Це період життя, коли закладаються основні фізичні та психологічні характеристики особистості. Діти у цьому віці вже розуміють значення свого здоров'я. Тому важливо визначити такі умови, зміст, форми та методи, які є дієвими у навчанні та вихованні здорового способу життя учнів початкових класів.

На нашу думку молодший шкільний вік – сприятливий період для набуття життєвих умінь та навичок, що в свою чергу визначає завдання сучасної школи – сформувати в учнів потребу цінувати своє здоров'я та життя як найвищу індивідуальну та суспільну цінність.

Аналіз отриманих в результаті дослідження даних дає підстави стверджувати, що саме педагог може зробити для здоров'я сучасного учня

більше, ніж лікар. Це означає, що вчитель повинен працювати так, щоб навчання дітей в школі не завдавало шкоди їх здоров'ю, не знижувало рівня мотивації навчання. Формування культури здоров'я учнів починається з організації всього навчально-виховного процесу. Варто відмітити важливість зменшення кількості предметів на один навчальний день, тобто кількість підготовок учня до уроків за рахунок спарених годин, використання здоров'язберігаючих освітніх технологій, відповідальне ставлення до обсягу та рівня складності домашнього завдання.

Важливо зазначити, що одним із актуальних завдань загальноосвітньої школи повинно стати забезпечення оптимальних умов для розвитку культури здоров'я дітей та підлітків, а також залучення до здоров'язбережувальної діяльності усіх учасників навчально-виховного процесу. Адже школа, без допомоги батьків та медичних установ не зможе вирішити проблеми збереження здоров'я дітей і формування навичок здорового способу життя. З цього приводу Л. Козак зазначає: «Сучасна школа потребує гуманізації стосунків дітей і дорослих, демократизації шкільного життя, організації навчання і виховання на основі здоров'язбережувальних технологій» [2].

Важливою умовою виховання здорової молоді є бачення вчителем в кожному окремому учневі неповторну й незвичайну особистість, прагнення до розвитку в дитині природньо закладених здібностей.

Під час навчально-виховного процесу учні повинні отримувати знання, які попереджуватимуть дії, що сприяють розвитку негативних наслідків відносно здоров'я. Матеріал, що надається школяреві, повинен бути вчасним і доцільним. Важливо щоб він випереджав можливість неправильних дій учнів у контексті власного здоров'я.

Здоров'я, будучи однією з сутнісних характеристик людини, визначає ступінь життєздатності, стійкості організму, його можливості. Важливо з самого дитинства сформувані основні уміння, навички та звички здорового способу життя, які з часом перетворюються у важливу складову загальної культури людини і цим самим вплинуть на формування здорового способу життя суспільства в цілому.

Аналіз досліджуваної проблеми дав можливість зробити висновок, що сучасна система шкільної освіти повинна протягом всього періоду навчання учнів бути спрямована на формування в них відповідального ставлення до власного здоров'я, а також виховувати бажання його зміцнювати протягом усього життя. Повноцінне формування культури здоров'я школярів можливе лише за умови їх свідомого відношення до життя й розуміння учнем значення свого здоров'я в ієрархії життєвих цінностей.

Список використаних джерел:

1. Горащук В.П. Формирование культуры здоровья школьников (теория и практика) : монографія / В.П. Горащук. – Луганск : Альма-матер, 2003. – 376 с.
2. Козак Л.В. Особистісно орієнтоване навчання як здоров'язберігаюча технологія / Л.В. Козак // Педагогічна освіта : теорія і практика. Педагогіка. Психологія : зб. наук. пр. / Редкол. : Огнев'юк В.О., Бех І.Д., Хоружа Л.Л. [та ін.]. – К. : Університет, 2008. – № 10 (част. 2). – С. 37–41., С. 37.
3. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI ст. – К. : Шк. світ, 2001. – 21 с.